

20

SANASTON VUOSI

25

Sisällys

SISÄLLYS	3
SANASTO	4
TOIMINNANJOHTAJALTA	6
VUODEN KOHOKOHDAT 2025	8
SANASTO JUHLI 20 VUOTTA!	12
YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN	14
PUHEENJOHTAJALTA	18
TEKIJÄNOIKEUSKORVAUKSET	20
TALOUSLUVUT	22
SANASTO ORGANISAATIONA	24
SANASTOS ÅR 2025	26
FRÅN ORDFÖRANDE	28

Sanasto

KIRJALLISUUDEN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ

Mahdollistamme kirjallisuuden tekijöiden työtä

Keräämme tekijänoikeuskorvauksia teosten jälkikäytöstä ja tilitämme korvaukset niille tekijöille, joiden teoksia on käytetty. Valvomme tekijöiden oikeuksia ja neuvomme tekijänoikeuskysymyksissä.

Tarjoamme kirjallisuuden käyttäjille lupia

Tarjoamme sujuvia ja kohtuuhintaisia luparatkaisuja kirjallisuuden käyttöön eri tilanteissa. Sanaston lupien käyttäminen on teko kirjallisuuden puolesta: ilman tekijöitä ei ole laadukasta kirjallisuutta eikä ilman toimeentuloa ole tekijöitä.

Edistämme ja puolustamme tekijänoikeuksia

Vaikutamme yhteiskunnallisesti: tavoitteena on, että tekijänoikeuslainsäädäntö suojaa tekijöiden oikeuksia ja luo edellytyksiä kirjallisen työn tekemiselle. Lisäämme tekijänoikeustietoisuutta ja edistämme tekijänoikeusmyönteistä ilmapiiriä.

Toiminnanjohtajalta

VILLE LEHVONEN

NIINA VETTENSOLA

Kirjallisuus kiinnostaa ja kirjallisuutta halutaan käyttää vastuullisesti ja tekijöiden oikeuksia kunnioittaen.

KUN VUONNA 2023 istuimme Sanaston hallituksen ja henkilöstön kanssa työstämään Sanaston strategiaa vuosille 2024–2027, tähyilimme tuntemattomaan tulevaisuuteen. Emme tietenkään tiedä, mitä tulevat vuodet toisivat mukanaan mutta sen tiesimme, että meillä oli töitä tehtävänä. Kirjallisuuden tekijöiden tulot olivat pudonneet hälyttävästi – monista erisyistä. Laadimme strategian parantaa niitä asioita, joihin meillä Sanastossa on mahdollisuus vaikuttaa.

Käynnissä oleva strategiakausi on nyt edennyt puoliväliin ja on hyvä tarkastella, miten tavoitteet ovat edenneet. Sanaston kuluvan strategiakauden keskeisin tavoite on lainauskorvausmäärärahan korottaminen. Lainauskorvausmäärärahaa on korotettu viimeksi vuonna 2016 ja sen jälkeen elinkustannukset ovat nousseet yli 20 prosenttia. Kirjallisuuden tekijät ovat jääneet inflaation armoille.

Vaikka lainauskorvausmäärärahan korottaminen ei olekaan vielä toteutunut, määrärahan suhteen on koettu jo monta pienempää onnistumista. Vuonna 2024 silloinen kulttuuriministeri **Sari Muttala** myönsi lainauskorvausmäärärahaan alv-kompensaation, jolla määrärahan taso turvattiin, vaikka kirjallisuutta koskeva arvonlisävero nousi 10 prosentista 14 prosenttiin 1.1.2025. Lisäksi sekä vuonna 2024 että 2025 eduskunta myönsi lainauskorvaukseen 200 000 euron suuruisen yksivuotisen lisämäärärahan. Eduskunnassa tekijöiden toimeentuloahdinko on selvästi kuultu ja halua vaikuttaa tilanteeseen tuntuu löytyvän. Erityiskiitos viestin

viemisestä päättäjille kuuluu Sanaston kirjallisuuskummeille.

Toinen keskeinen strategiakauden tavoitteemme on kasvattaa kirjallisuuden käyttöluvien myyntiä. Kirjallisuuden käyttäminen esimerkiksi uusissa julkaisuissa tai kirjallisuuden suullinen esittäminen erilaisissa tilaisuuksissa edellyttää aina kirjallisuuden tekijän antamaa lupaa. Haluamme kasvattaa tietoisuutta kirjallisuuden käyttöluvista ja siten mahdollistaa sekä kirjallisuuden luvallisen käyttämisen että tekijöiden saamat korvaukset omien teostensa käytöstä. Tätä tarkoitusta varten kehitämme jatkuvasti lupatuotteitamme.

Ilokseni voin todeta, että kirjallisuuden käyttöluvia koskevat tavoitteemme ovat edenneet strategiakauden ensimmäisellä puoliskolla jopa yli odotusten. Kirjallisuus kiinnostaa ja kirjallisuutta halutaan käyttää vastuullisesti ja tekijöiden oikeuksia kunnioittaen.

Sanaston asiakasmäärä on jatkanut tasaista kasvuaan ja on strategiakauden puolivälissä jo edennyt yli odotusten – vuonna 2025 Sanaston asiakkaana oli jo yli 19 000 kirjallisuuden tekijää tai oikeudenhaltijaa. Se on huima määrä!

TÄSTÄ ON hyvä jatkaa strategiakauden jälkimmäiselle puoliskolle!

Niina Vettensola (OTM) on johtanut Sanastoa vuodesta 2023.

Vuoden kohokohdat 2025

SANASTO TILITTI vuoden aikana tekijänoikeuskorvauksia kirjallisuuden tekijöille yhteensä noin 11,2 miljoonaa euroa. Suurin osa oli lainauskorvausta, jota tilitettiin noin 10,7 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa edustimme yli 19 000:ta kirjallisuuden tekijää.

JUHLIMME 20-VUOTIASTA Sanastoa yhdessä tekijöiden, lukijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Juhlavuonna järjestimme neljä kirjallista iltamaa Helsingin kirjastoissa, joissa syvennyttiin kirjallisuuskeskustelun äärelle.

JUHLAVUONNA MYÖNNETTIIN 10 000 euron arvoinen Sanasto-palkinto kirjailija **JP Koskiselle**. Palkinnolla annetaan tunnustusta sellaiselle henkilölle, joka on edistänyt tekijänoikeuksia erityisesti kirjallisuuden alalla.

VUOTUISEN TEKIJÖIDEN tunnustus -palkinnon sai oppikirjakustantaja Otava Oppiminen, joka on esimerkillisesti hakenut lupia kirjallisuuden käyttöön ja näin osaltaan edistänyt kirjallisuuden tekijöiden toimeentuloa. Palkinnot jaettiin toukokuussa Sanaston juhluvuoden kutsuvierastilaisuudessa Helsingin Korjaamolla.

106 KANSANEDUSTAJAA vaati hallitusta oikeudenmukaistamaan kirjallisuuden tekijöiden Celia-

korvauksia toimenpideoitteella. Valtaosasta Saavutettavuuskirjasto Celian lainoja ei makseta korvausta kirjallisuuden tekijöille, koska korvausoikeutta koskeva säädös on vanhentunut.

LAINAUSKORVAUKSIA VARTEN myönnettiin 200 000 euron lisärahoitus vuodelle 2026 valtion talousarvion jakamattomasta varasta. Sanasto on pitkään muistutanut, ettei lainauskorvaus pysy kohtuullisella tasolla ilman korotusta.

TEKSTINTEKIJÖIDEN OSUUS lainauskorvausmäärärahasta pieneni vuonna 2025 kuvittajien osuuden noustua. Muutos korostaa entisestään tarvetta korottaa valtion lainauskorvausmäärärahaa, koska kirjailijoiden ja kääntäjien korvaukset ovat pienentyneet.

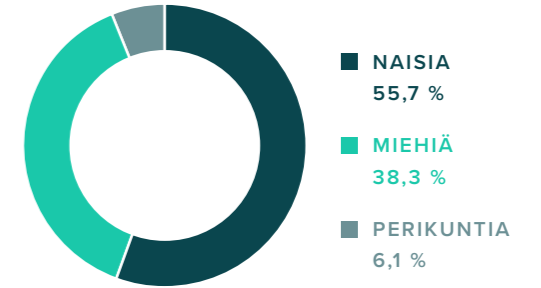
KIRJALLISUUDEN KÄYTTÖLUPIEN myynnissä tehtiin ennätys. Etenkin kirjastot aktivoituivat hankkimaan esityslupia. Jatkuva esityslupa tarjosi helppokäyttöisen ratkaisun niille, joilla on paljon esityksiä. Ensimmäisenä sen otti käyttöön Helsingin kaupungin kirjasto.

UUDEKSI PUHEENJOHTAJAKSI valittiin tietokirjailija ja tutkija **Maria Lassila-Merisalo**. Kirjailija **Peter Sandströmin** kausi puheenjohtajana tuli kuuden vuoden enimmäismäärän jälkeen päätökseensä.

SANASTO EDUSTAA

19 000

KIRJAILIJAA JA KÄÄNTÄJÄÄ

72 %

SANASTON ASIAKKAISTA SAI
TEKIJÄNOIKEUSKORVAUKSIA

1 122

UUTTA ASIAKASTA

VUONNA 2025 TILITETTIIN

11,2 M€

JOSTA 10,7 M€ OLI
LAINAUSKORVAUSTA

SANASTOSTA HANKITTIIN

540

KIRJALLISUUDEN
ESITYSLUPAA

351

KIRJALLISUUDEN
JULKAISULUPAA

WEBINAAREIHIN
OSALLISTUI **630** KUULIJAA

LÄHETIMME **24** ASIAKAS-
KIRJETTÄ KIRJAILIJOILLE
JA KÄÄNTÄJILLE

TEKIJÄNOIKEUSVISAILUUN
OSALLISTUI **3 000**
KIRJAMESSUVIERASTA

SOSIAALISEN MEDIAN KANAIVISSA
SISÄLTÖMME NÄHTIIN

813 000

KERTAA

Vuosi 2025

Tilitämme yli
44 000 EUROA
tekijänoikeuskorvauksia.

Tilitämme lähes
**2,6 MILJOONAA
EUROA** tekijänoikeus-
korvauksia.

Tilitämme yli
8,5 MILJOONA EUROA
tekijänoikeuskorvauksia.

Tilitämme yli **54 000 EUROA**
tekijänoikeuskorvauksia.
Eduskunnalta **200 000 EUROA**
joululahjarahaa lainauskorvaukseen.

TAMMI   HELMI   MAALIS   HUHTI   TOUKO   KESÄ   HEINÄ   ELO   SYYS   LOKA   MARRAS   JOULU

Sanaston
20-VUOTISJUHLAVUOSI
alkaa.

Juhlavuoden
**KIRJALLISTEN ILTAMIEN
SARJA** käynnistyy.

Myönnämme
Sanasto-palkinnon
kirjailija **JP KOSKISELLE**.

Järjestämme **SUOMIAREENASSA**
ohjelmaa Kirjakauppaliiton ja
Kustannusyhdistyksen kanssa.

Tapaamme tiede- ja
**KULTTUURIMINISTERI MARI-
LEENA TALVITIEN** luovien alojen
kummiverkoston kera.

Sanaston
TILITYSPERIAATTEET
uudistuvat.

Syyskokous
valitsee uudeksi
puheenjohtajaksi
**MARIA LASSILA-
MERISALON**.

Järjestämme
eduskunnassa perinteiset
KIRJALLISUUSKAHVIT.

Sanasto juhli 20 vuotta!

20-VUOTISJUHLAVUOSI NÄKYI TAPAHTUMISSA.
SANASTO MYÖNSI MYÖS HISTORIANSA TOISEN
SANASTO-PALKINNON.

”Se että voi ajaa kaikkien tekijöiden asioita, on erityisen palkitsevaa.”

JP KOSKINEN, KIRJAILIJA

Kirjailija JP Koskiselle myönnettiin Sanaston 20-vuotisjuhlavuoden kunniaksi järjestetyssä kutsuvierastilaisuudessa Sanasto-palkinto, jonka arvo on 10 000 euroa. Palkinnolla Sanasto haluaa antaa tunnustusta sellaiselle henkilölle tai taholle, joka on edistänyt tekijänoikeuksia erityisesti kirjallisuuden alalla.

”Kirjallisuus on nuorille turvallinen tapa tutustua vaikeisiin aiheisiin.”

HENRIIKA TULIVIRTA, KIRJASTOAMMATTILAINEN

Sanaston juhlavuoden kunniaksi järjestetyissä kirjallisissa iltamissa keskusteltiin kirjallisuuden ajankohtaisista aiheista. Huhtikuun keskustelun teemana oli lasten- ja nuortenkirjallisuuden saama näkyvyys. Kuvassa: Toimittaja Jonna Tapanainen, kirjailija Lena Frölander-Ulf, kirjailija Päivi Lukkarila ja kirjastoammattilainen Henriika Tulivirta.

”Meillä täytyy olla sellainen yhteiskunta, jossa taidetta voi syntyä vain sen taiteen vuoksi. Kaikkia asioita ei voi mitata niiden hyödyllisyyden kautta.”

HELMI KEKKONEN, KIRJAILIJA

Kirja, joka muutti minua -keskustelussa toimittaja, kirjailija Anu Silfverberg, kirjailija Helmi Kekkonen ja suomentaja Lotta Toivanen keskustelivat kirjoista, jotka olivat muuttaneet heitä tekijöinä ja lukijoina. Keskustelu oli osa juhlavuoden kirjallisten iltamien sarjaa.

”En olisi voinut ajatella, että Suomestakin tulee se maa, jossa huolehdimme, oppivatko lapset ja nuoret lukemaan.”

SIRPA KÄHKÖNEN, KIRJAILIJA

Presidentti Tarja Halonen ja kirjailija Sirpa Kähkönen keskustelivat Helsingin Kirjamesuilla kulttuurista, lukemisen merkityksestä ja tekijöiden asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Messuohjelma oli osa juhlavuottamme.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

KIRJASTOKÄYTÖN KORVAAMISEN
ULKOPUOLELLA ON EDELLEEN PALJON
SÄHKÖISTÄ KÄYTTÖÄ

VUOSI 2025 päättyi hyviin uutisiin, kun Saavutettavuuskirjasto Celian korvausten oikeudenmukaistamista koskevan toimenpideohjeen allekirjoitti 106 kansanedustajaa. Lisäksi eduskunta myönsi vuonna 2026 maksettaviin lainauskorvauksiin 200 000 euroa nk. joululahjarahaa.

Hyviä uutisia edelsi vuonna 2025 jatkunut edunvalvontatyö. Olimme tiiviisti yhteydessä päättäjiin kirjallisuuden kirjastokäytön korvaamista koskevissa kysymyksissä. Järjestimme myös paljon erilaisia tilaisuuksia ja keskusteluja, joissa oli mukana kansanedustajia. Jatkoimme päättäjien kanssa myös keskustelua verkkokirjahyllyjen tuomisesta e-lainauskorvauksen piiriin sekä lainauskorvauksen tasokorotuksen tarpeesta. Lisäksi osallistuimme kulttuuripoliittisen selonteon ja sen osana syntyvän kirja-alan selvityksen valmisteluun.

Lainamäärien kasvaessa tekijöiden tulot eivät voi laskea

Kirjastolainauksen suosio on ollut nousujohteista jo useiden vuosien ajan. Yleisissä kirjastoissa vuosi 2024 oli lainausten osalta ennätysellinen: lastenkirjallisuuden osalta tehtiin jo kolmas peräkkäinen lainausennätys, ja painettujen kirjojen lainaus nousi kaikkiaan neljä prosenttia. Yleisistä kirjastoista on lainattu enemmän painettuja kirjoja viimeksi vuonna 2005. Myös Saavutettavuuskirjasto Celiassa tehtiin vuonna 2024 enemmän lainoja kuin koskaan aiemmin.

Lainauksen suosion kasvu ei kuitenkaan näy kirjallisuuden tekijöiden tuloissa, vaan heille kirjastokäytöstä maksettavat tekijänoikeuskorvaukset laskivat vuonna 2025. Lainauskorvausmääräraha kasvoi vuonna 2025 määrällisesti aiempaa korkeammaksi, sillä edunvalvontatyömme tuloksena edus-

kunta kompensoi vuonna 2025 voimaan astunutta arvonlisäveron korotusta pysyvästi 530 000 eurolla. Kompensaatio ei kuitenkaan nosta tekijöille jaettava määrärahaa. Lainausannon kiihtyessä samaa määrärahasummaa jaetaan entistä suuremman lainamäärän kesken. Kasvaneen lastenkirjallisuuden lainaamisen vuoksi lainauskorvauksesta myös entistä suurempi osa ohjataan kuvittajille maksettaviin lainauskorvauksiin.

Keskustelimme kirjastolainauksen kasvusta ja lainauskorvausmäärärahan suuruudesta muun muassa lokakuussa 2025 eduskunnassa järjestämillämme perinteisillä Kirjallisuuskahveilla, johon Sanasto kutsuu vuosittain sivistysvaliokunnan ja sivistys- ja tiedejaoston jäsenet. Lainamääriä ja lainauskorvausta koskevan keskustelun osalta sivistysvaliokunnan puheenjohtaja **Tuula Haatainen (sd.)** totesi, että yhtälö on rakennettu väärin, jos lainaamisen kasvassa tekijöiden tulot laskevat.

Sanasto on myös jatkanut päättäjien kanssa keskustelua siitä, että kokonaan korvausten ulkopuolella jäävien nk. verkkokirjahyllyjen kirjastokäyttö pitäisi saada korvauksen piiriin. Verkkokirjahyllyt ovat aktiivisessa käytössä erityisesti korkeakoulukirjastoissa, mutta niiden kautta käytettävät teokset on rajattu kokonaan kirjastokäytön korvaamisen ulkopuolelle.

Saavutettavuuskirjasto Celian lainoista korvauksen piirissä on enää murto-osa

Vuonna 2025 olimme aktiivisesti päättäjiin yhteydessä siitä, että Celian korvauskäytännöt tulisi päivittää vastaamaan teosten tosiasiallista käyttöä: lukemisesteisille suunnatun Saavutettavuuskirjasto Celian lainoista on pitkään korvattu vain osa, sillä korvausoikeutta koskeva säännös on vanhentunut.

← Järjestimme syksyllä 2025 eduskunnassa perinteiset Kirjallisuuskahvit. Kuvassa vasemmalta oikealle Sanaston tj Niina Vettensola, kirjailija Peter Sandström, suomentaja Samps Peltonen, Sanaston yhteiskuntasuhteiden päällikkö Linda Lappalainen, kirjailija JP Koskinen ja kirjailija Tiina Raevara.

”

”Kirjojen lukemiseen tarvitaan aikaa ja rauhaa ajatella, mutta vielä enemmän aikaa ja rauhaa tarvitaan kirjojen tekemiseen. Aikaa ja ajattelurauhaa saadaan rahalla, niin inhottavan maalliselta kuin tuo kuulostaakin.”

TIINA RAEVAARA, TIETOKIRJAILIJA

Kun Celia lokakuussa 2025 lakkautti CD-äänikirjojen lainaamisen lopullisesti, korvauksen piiriin jäi enää vain 6 % lainoista. Nykyinen säännös ei tunnista kirjallisuuden käyttöä suoraan verkon kautta, vaikka se on jo vuosia ollut suosituin tapa lainata kirjallisuutta Celiassa.

Vuoden 2025 aikana Celia-korvausten oikeudenmukaistamisesta tehtiin eduskunnassa lakialoite ja toimenpideoite. Molempien aloitteiden tavoitteena on saada Celia-lainoista maksettavat korvaukset vastaamaan paremmin lainoja, joita Celiasta tehdään.

Sanaston tavoitteena on, että kaikki Celiasta tehtävät e-äänikirja- ja e-kirjalainat saataisiin korvauksen piiriin vielä tämän hallituskauden aikana.

Monenlaisia kohtaamisia päättäjien kanssa

Aktiivisen edunvalvontatyön ohessa tapasimme päättäjiä myös lukuisissa eri tilaisuuksissa ja tapahtumissa.

Sanasto kutsui kesällä yhdessä Kuvaston ja Teoston kanssa tiede- ja kulttuuriministeri **Mari-Leena Talvitien** tapaamaan kunkin järjestön vaikuttamistyössä mukana olevia kulttuurialan kummeja. Paikalla tilaisuudessa oli myös monia kansanedustajia. Vuonna 2025 Sanaston kirjallisuuskummeina toimi 19 kirjallisuuden tekijää.

Tuttuun tapaan seilasimme myös mukana Luovatyön kanssa Luovat laineilla -risteilyllä, jossa päättäjät ja luovan alan edustajat tapasivat toisiaan. Kesäkuun päätteeksi otimme osaa SuomiAreenaan, jossa

yhdessä Kirjakauppaliiton ja Suomen kustannusyhdistyksen kanssa järjestimme päättäjien kirjallisuusaiheisen tietovisan sekä keskusteluita lukutaidosta ja lukutaidon tulevaisuudesta.

Osana juhlavuotamme järjestimme Helsingin Kirjamessuilla ohjelman, jossa presidentti **Tarja Halonen** keskusteli yhdessä kirjailija **Sirpa Kähkösen** kanssa sivistyksestä, lukemisesta ja lukutaidosta. Lisäksi järjestimme sekä Turun että Helsingin kirjamessuilla paneelikeskusteluja, joissa päättäjät keskustelivat kirjallisuuden tekijöiden tulonmuodotuksen ajankohtaisista haasteista. Osan ohjelmista järjestimme yhdessä jäsenjärjestöjemme kanssa.

Vuosi huipentui eduskunnassa järjestettyyn kirjallisuuskummien ja kansanedustajien yhteiseen glögihetkeen, jossa esitettiin kiitokset kuluneen vuoden hyvästä yhteistyöstä ja puhuttiin niistä aiheista, joihin kuluva hallituskauden aikana tulisi vielä tarttua.

EU-tasolla seurasimme erityisesti tekoälyä ja kirjallisuuden sähköistä käyttöä koskevaa kansainvälistä keskustelua.

Sanasto on muun muassa CISACin (International Confederation of Societies of Authors and Composers), European Writes Council EWC:n, Luovan työn tekijät ja yrittäjät – Luovatyön sekä Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus TTVK:n jäsen.

Vuoden aikana annoimme 10 lausuntoa ja olimme mukana kirjailija- ja kääntäjäjärjestöjen yhteisessä lausunnossa kulttuuripoliittiseen selontekoon liittyen.

sanasto.fi/lausunnot

Sanaston juhlavuoden kunniaksi järjestetyssä kutsuvierastilaisuudessa kirjallisuuskummit ja kansanedustajat osallistuivat kirjallisuusaiheiseen tietovisaan. Kilpailijoita tenttasi illan juontaja Laura Friman.

Puheenjohtajalta

ELISA SALOMÄKI

MARIA LASSILA-MERISALO

Vaikuttamistyö onkin sitkeän ja kärsivällisen ihmisen hommaa.

TERVEHDYS TUOREELTA puheenjohtajalta! Hallitus uudistui vuodenvaihteessa miltei kokonaan: vanhana jäsenenä jatkoi ainoastaan **Mikko Niemelä** Suomen tietokirjailijoista, joita minäkin edustan.

Vaikka minulla ei ole aiempaa kokemusta Sanaston hallituksesta, olen ehtinyt tutustua kirjallisuuden tekijöiden edunvalvontaan kirjallisuuskummina syksystä 2023 lähtien. Toimiston väki on perehdyttänyt meitä kummeja ututterasti, ja tapaamiset kansanedustajien kanssa ovat opettaneet paljon.

Olen ymmärtänyt, kuinka paljon asioita kansanedustajien pöydillä on. Kirjailijoiden ja kääntäjien tulonmuodostus ei ole helpoimmasta päästä, jos ei aivan vaikeimmastakaan. On tärkeää, että pystymme avaamaan työtämme mahdollisimman selkeästi, sillä se on monin tavoin epätyypillistä.

Ajat ovat kirjallisuuden tekijöille hankalat, mutta viestiämme on kuultu ja päätöksenteon rattaita on ainakin lämmitelty. Yksi omista kansanedustajistani, **Tiina Elo** (vihr.), teki keväällä kirjallisen kysymyksen korkeakoulujen verkkokirjahyllyistä. On käsittämättöntä, että kun opiskelija lainaa korkeakoulukirjastosta kirjani fyysisenä kappaleena, saan minulle tekijänä kuuluvan lainauskorvauksen, mutta kun hän lukee sen verkkokirjahyllypalvelua hyödyntäen, en saa senttiäkään. Asia ei vielä edennyt, mutta vaikuttamistyö onkin sitkeän ja kärsivällisen ihmisen hommaa.

Kummikollegani **Sami Hilvo** sai kansanedustajansa **Pihla Keto-Huovisen** (kok.) kanssa aikaan toimenpideoitteen, jonka allekirjoitti yli puolet kansanedustajista. Aloitteen tavoitteena on korjata saavutettavuuskirjasto Celian kautta lainattujen teosten kohdalla vallitseva epäkohta: enää murto-osa lainoista tuottaa tekijöille korvauksia. Tämä asia saadaan toivottavasti kuntoon vielä istuvan hallituksen aikana.

Niin, eduskuntavaalit odottavat jo nurkan takana. Sekä Sanastossa että kaikissa neljässä jäsenjärjestössämme pohditaan paraikaa vaalitavoitteita. Meillä on joitakin eri tavoin painottuvia intressejä. Esimerkiksi korkeakoulukirjastojen verkkokirjahyllykysymys koskee käytännössä vain tietokirjallisuuden tekijöitä. Äänikirjoista saatava riittämätön korvaus taas osuu etupäässä kaunokirjallisuuden tekijöihin.

On myös asioita, jotka yhdistävät. Niistä tärkein on Sanaston ydintehtävä: lainauskorvaukset. Lainauskorvausmäärärahaa korotettiin viimeksi vuonna 2016. Elinkustannukset ovat nousseet kymmenessä vuodessa viidenneksen. Määrärahaan on saatu yksittäisiä korotuksia esimerkiksi joululahjarahojen muodossa, mutta olisi korkea aika nostaa pottia pysyvästi. Yleisissä kirjastoissa lainojen määrätkin ovat viime aikoina kasvaneet kasvamistaan.

Hyvä niin. Ilman lukijoita ei olisi tarvetta meille kirjailijoille ja kääntäjillekään. Siksi myös lukutaidon ylläpitäminen on meille kaikille tärkeä asia.

TEKIJÄNOIKEUS- KORVAUKSET

LAINAUSKORVAUS ON MONELLE
KIRJAILIJALLE JA KÄÄNTÄJÄLLE TÄRKEÄ
OSA TOIMEENTULOJA.

LUOVAN TYÖN tekijän toimeentulon perusta on tekijänoikeus, joka mahdollistaa korvauksen saamisen silloin kun tekijän luovan työn tulosta käytetään.

Lainauskorvaus on tekijänoikeuskorvaus, jota maksetaan teosten kirjastolainaamisesta. Se on korvaus teosten ilmaisesta käyttämisestä ja siitä tekijälle aiheutuvasta tulonmenetyksestä. Sanasto tilittää lainauskorvausta vuosittain yli 10 miljoonaa euroa.

Korvausta maksetaan yleisten kirjastojen ja korkeakoulukirjastojen lainoista kirjastojen tilastomien lainamäärien mukaan. Korvausta maksetaan sekä fyysisten kirjojen lainaamisesta että kirjojen sähköisestä kirjastokäytöstä, eli e-kirjoista ja e-äänikirjoista. Erityisesti korkeakoulukirjastoissa käytössä olevat verkkokirjahyllyt ovat kuitenkin korvausten ulkopuolella. Vuonna 2025 yhdestä lainasta maksettiin 25 senttiä.

Lainauskorvaus maksetaan valtion budjetista, ja vuosittainen lainauskorvausmääräraha on 16,6 miljoonaa euroa (sis. alv 14 % v. 2025). Määrärahasta miljoona euroa on varattu yleisten kirjastojen ja

korkeakoulukirjastojen e-lainojen korvaamiseen. Sanasto jakaa lainauskorvausta tekstintekijöille eli kirjoittajille ja kääntäjille. Kuvantekijät saavat lainauskorvauksensa Kopioston kautta, musiikintekijät Teostosta. E-lainojen osalta kirjastokäytön korvausta maksetaan myös äänikirjan lukijoille ja korvauksen tilittää Kopiosto.

Oletko kirjoittanut tai kääntänyt kirjan? Saat sinulle kertyvät korvaukset rekisteröitymällä Sanaston asiakkaaksi osoitteessa oma.sanasto.fi.

LUVAT SANASTON LUPAKAUPASTA

Sanastosta hankit luvan kirjallisuuden käyttöön vaivattomasti – samalla tekijä saa hänelle kuuluvan korvauksen. Saatavilla luvat mm. kirjallisuuden esittämiseen erilaisissa tilaisuuksissa sekä kirjallisuuskatkelmien käyttöön uusissa julkaisuissa.

sanasto.fi/luvat

”

”Lainauskorvaus on konkreettinen palaute siitä, että kirjat liikkuvat kirjaston hyllystä lukijoiden käsiin. Se tekee työstäni merkityksellistä.”

LEENA LEHTOLAINEN, KIRJAILIJA

Mitä korvauksia Sanasto kerää ja tilittää tekijöille?

LAINAUSKORVAUS

Teosten kirjastolainaaminen yleisissä kirjastoissa ja korkeakoulukirjastoissa.

JULKAISUKORVAUS

Runojen ja kirjallisuuskatkelmien käyttö uusissa julkaisuissa, tapahtumamateriaaleissa ja kuolinilmoituksissa.

ESITYSKORVAUS

Kirjallisuuden julkinen esittäminen yleisötilaisuuksissa.

KORVAUS CELIAN ÄÄNIKIRJALAINOISTA

Lukemisesteisille valmistettujen äänikirjojen omakirjalainat.

RADIO- JA TV-KÄYTTÖKORVAUS

Kirjallisuuden käyttö radio- ja tv-ohjelmissa.

RADIO- JA TV-ARKISTOKORVAUS

Kirjallisuuden käyttö radio- ja tv-arkistosisällöissä.

KIRJASTO-, ARKISTO- JA MUSEOKORVAUS (KAM)

Korvaus siitä, että kulttuuriperintölaitokset valmistavat kappaleita omissa kokoelmissaan olevista teoksista ja saattavat niitä yleisön saataville.

NÄYTTELYKORVAUS

Runojen tai kirjallisuuskatkelmien asettaminen näytteille esimerkiksi osana taidenäyttelyä.

Talousluvut

SANASTO KERÄSI tekijänoikeuskorvauksia yhteensä yli 12,1 miljoonaa euroa. Korvauksia tilitettiin kirjallisuuden tekijöille noin 11,2 miljoonaa euroa. Suurin osa oli lainauskorvausta, jota tilitettiin noin 10,7 miljoonaa euroa. Korvauksista 93,9 % maksettiin kirjailijoille ja kääntäjille, 6,1 % maksettiin edesmenneiden tekijöiden oikeudenhaltijoille.

Sanasto tilittää suurimman osan kerätyistä korvauksista vielä saman vuoden aikana. Sanaston

keräämistä korvauksista tehdään kulupidätys, jolla katetaan Sanaston toiminnan kulut.

AVOIMUUSRAPORTTI: Tarkemmat talousluvut löydät avoimuusraportista. Se julkaistaan Sanaston verkkosivuilla vuosikokouksen hyväksynnän jälkeen kesäkuussa 2026.

sanasto.fi/julkaisut

KERÄTYT KORVAUKSET*

Lainauskorvaus	10 901 843,59 €
E-lainauskorvaus	800 039,26 €
Celia äänikirjalainakorvaus	109 936,32 €
Radio- ja televisiokäyttökorvaus	46 464,39 €
Radio- ja televisioarkistokorvaus	54 837,50 €
Julkaisuluvat	239 920,44 €
Esitysluvat	22 074,08 €
Kirjasto- arkisto- ja museokorvaus (KAM)	4 127,55 €
Yhteensä	12 179 243,13 €

* Lainauskorvausten määrä sisältää 15 670 € lainaustilastojen hankintaan osoitettuja varoja. Julkaisuluvat sisältää myös tapahtumamateriaali-, näyttely- ja kuolinilmoitusluvista kerätyt korvaukset.

TILITETYT KORVAUKSET**

Lainauskorvaus	10 426 372,47 €
E-lainauskorvaus	279 846,97 €
Celia-äänikirjalainakorvaus	138 339,84 €
Radio- ja televisiokäyttökorvaus	36 595,54 €
Radio- ja televisioarkistokorvaus	70 168,04 €
Julkaisuluvat	197 956,34 €
Esitysluvat	16 649,85 €
Kirjasto- arkisto- ja museokorvaus (KAM)	505,32 €
Yhteensä	11 166 434,37 €

** Kerätyistä lainauskorvauksista noin 88 % jaettiin ensimmäisessä tilityksessä.

Sanasto organisaationa

EDISTÄMME KIRJALLISUUDEN TEKIJÖIDEN TYÖSKENTELYEDELLYTYKSIÄ

KIRJALLISUUDEN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ Sanasto on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen yhdistys. Sanasto on perustettu vuonna 2005.

Edustamme yli 19 000:ta kirjallisuuden tekijää eli kauno- ja tietokirjailijoita, kääntäjiä ja edesmenneen tekijän oikeudenhaltijoita. Lisäksi palvelemme kirjallisuuden käyttäjiä eli esimerkiksi Yleisradiota, kustantamoita, Kansalliskirjastoa, kuntia, tapahtumanjärjestäjiä ja yksityishenkilöitä.

Sanastolla on neljä jäsenjärjestöä: Suomen tietokirjailijat ry, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry sekä Finlands svenska författareförening rf.

Sanaston toimintaa ohjaa kuusihenkinen hallitus, päivittäisestä työstä vastaa toiminnanjohtajan lisäksi 10 asiantuntijaa.

VUOSIKOKOUKSET

HALLITUS

TOIMINNANJOHTAJA

LAKIPALVELUT JA EDUNVALVONTA TILITYS- JA ASIAKASPALVELU VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Sanaston hallitus 2025

PUHEENJOHTAJA

Peter Sandström, kirjailija, Finlands svenska författareförening rf

MUUT JÄSENET

Timo Tossavainen, tietokirjailija, Suomen tietokirjailijat ry (varajäsen tietokirjailija **Markus Hotakainen**)

Mikko Niemelä, juristi, Suomen tietokirjailijat ry (varajäsen toiminnanjohtaja **Sanna Haanpää**)

Ilmi Villacís, toiminnanjohtaja, Suomen Kirjailijaliitto ry (varajäsen viestintäpäällikkö **Hanna-Reetta Schreck**)

Paula Havaste, kirjailija, Suomen Kirjailijaliitto ry 18.5.2025 asti (varajäsen kirjailija **Virpi Hämeen-Anttila**)

Ville Hytönen, kirjailija, Suomen Kirjailijaliitto 6.8.2025 alkaen (varajäsen kirjailija **Virpi Hämeen-Anttila**)

Laura Kalvas, kääntäjä, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry (varajäsen kääntäjä **Kaijamari Sivill**)

Sanaston strategia 2024–2027

STRATEGISET PAINOPISTEEMME:

Lainauskorvauksen korottaminen ja sitominen indeksiin.

Kirjallisuuden tekijöiden tulopohjan laajentaminen ja tulovirtojen kasvattaminen kartoittamalla uusia lupa-alueita ja -asiakkaita.

Kirjallisuuden merkityksen korostaminen ja kirjastolainaamisen ylläpitäminen.

Tiedon keräämisen, analysoimisen ja jakamisen kehittäminen tekijöiden ansaintalogiikkaan vaikuttavista asioista.

Yhteistyö päättäjien ja kirja-alan toimijoiden kanssa.

Sanastos år 2025

Under litteraturkvällen i mars diskuterade upphovspersoner hur AI påverkar deras arbete. Medverkande var författaren Silvia Hosseini, författaren Niklas Ahnberg och översättaren Kaisa Ranta. De intervjuades av faktaboksförfattaren Suvi Auvinen.

SANASTO BETALADE under året sammanlagt nästan 11,2 miljoner euro i upphovsrättsersättningar till litterära upphovspersoner. Största delen bestod av utlåningsersättningar, vars totalbelopp uppgick till cirka 10,7 miljoner euro. Dessutom betalade vi ersättningar bland annat för TV- och radioanvändningen av verk, Celias egenbokslån, offentligt framförande samt för publiceringen av dikter och textstycken som en del av nya verk.

Sanasto företräder hela det finländska litterära fältet: skönlitterära författare, översättare, läromedelsförfattare, skaldar och facklitterära författare. I slutet av året representerade vi nästan 19 000 upphovspersoner eller rättsinnehavare till avlidna upphovspersoner.

Sanasto betjänar även användare av litteratur: vi erbjuder flexibla licenslösningar till ett rimligt pris för användningen av litteratur i olika situationer. De som använder Sanastos licenser ger samtidigt sitt stöd till litteraturen – utan upphovspersoner finns ingen högklassig litteratur och utan försörjning finns inga upphovspersoner.

Bibliotek används fortfarande utan att upphovspersoner får ersättning för det

År 2025 slutade med goda nyheter när en motion om att göra ersättningarna för Tillgänglighetsbiblioteket Celias utlåning mer rättvisa undertecknades av 106 riksdagsledamöter. Dessutom beviljade riksdagen 200 000 euro till utlåningsersättningen för 2026 i form av så kallade julklappspengar.

De goda nyheterna föregicks av intressebevakningsarbetet under 2025. Vi hade nära kontakt med beslutsfattarna i frågor om ersättning för biblioteksanvändning av litteratur. Vi fortsatte också att diskutera med beslutsfattare om att e-bokhyllor borde omfattas av utlåningsersättningen för e-böcker och att en nivåförhöjning göras i utlåningsersättningen. Dessutom deltog vi i beredningen av den kulturpo-

litiska redogörelsen och den relaterade utredningen av bokbranschen.

Vi fortsätter också att diskutera om en förhöjning av anslaget för utlåningsersättning med beslutsfattarna. För närvarande ökar i synnerhet de allmänna bibliotekens utlåning, men ersättningarna till upphovspersonerna släpar efter. När utlåningen ökar fördelas samma anslag mellan ett allt större antal lån. På grund av de ökade lånen av barnlitteratur allokeras också en allt större andel av utlåningsersättningen till illustratörer.

Sanastos mål är att Celias e-ljudböcker och användningen av e-bokhyllor ska omfattas av ersättningen ännu under den pågående regeringsperioden. Vi fortsätter också arbetet för att höja anslaget för utlåningsersättningen.

Sanastos 20-årsjubileum firades under året

På våren firade vi Sanastos 20-årsjubileum med inbjudna gäster, och i samband med evenemanget delade vi också ut Sanasto-priset för andra gången. Priset på 10 000 euro tilldelades författaren **JP Koskinen** för hans värdefulla arbete för upphovsrättsliga frågor.

”Att få bevaka alla upphovspersoners intressen är särskilt givande”, sade Koskinen.

På evenemanget utdelades också priset Tekijöiden tunnustus för andra gången. Sanasto tilldelar priset årligen en instans som aktivt och exemplariskt ansökt om användningslicenser för litteratur. Priset gick till Otava Oppiminen, som ger ut läromedel under Kustannusosakeyhtiö Otava.

Med anledning av jubileumsåret ordnade vi också allmänna litteraturkvällar på bibliotek där litterära upphovspersoner diskuterade aktuella litteraturfrågor. På Helsingfors Bokmässan diskuterade president **Tarja Halonen** och författare **Sirpa Kähkönen** om bildning och läsande i anslutning till vårt program. Programmet var en del av vårt jubileum.

Från ordförande

ELISA SALOMÄKI

MARIA LASSILA-MERISALO

Påverkansarbete kräver uthållighet och tålamod.

HÄLSNINGAR FRÅN den nya ordföranden! Vid årsskiftet fick Sanasto nästan en helt ny styrelse: endast Mikko Niemelä från Finlands facklitterära författare, som även jag företräder, fortsatte som ledamot.

Trots att jag saknar tidigare erfarenhet av styrelsearbete vid Sanasto har jag erfarenhet av bevakning av litterära upphovspersoners intressen i egenskap av litteraturfadder sedan hösten 2023. Personalen på kontoret har aktivt introducerat oss faddrar i arbetet, och mötena med riksdagsledamöter har gett många lärdomar.

Jag har insett att riksdagsledamöter har många frågor på sin agenda. Hur författarnas och översättarnas inkomster bildas hör inte till de lättaste frågorna men inte heller till de svåraste. Det är viktigt att vi berättar om vårt arbete så tydligt som möjligt, eftersom det är atypiskt på många sätt.

Det är hårda tider för litterära upphovspersoner just nu, men vårt budskap har noterats och beslutsmaskineriet åtminstone inljats. En av mina riksdagsledamöter, **Tiina Elo** (gröna), lämnade på våren ett skriftligt spörsmål om högskolornas e-bokhyllor. Det är ofattbart att när en studerande lånar ett fysiskt exemplar av min bok från ett högskolebibliotek så får jag utlåningsersättning som upphovsperson, men när hen lånar den från en e-bokhylla så får jag inte en cent. Frågan har ännu inte framskridit, men påverkansarbete kräver uthållighet och tålamod.

Min fadderkollega **Sami Hilvo** fick tillsammans med riksdagsledamot **Pihla Keto-Huovisen** (saml) till stånd en motion, som undertecknades av över hälften av riksdagsledamöterna. Målet för motionen är att rätta till missförhållandet avseende verk som lånas från tillgänglighetsbiblioteket Celia: numera får upphovspersonerna ersättning endast för en bråkdel av lånen. Detta problem kommer förhoppningsvis att åtgärdas ännu av den sittande regeringen.

Och riksdagsvalet står redan bakom knuten. Både Sanasto och våra alla fyra medlemsorganisationer diskuterar målen i valet för närvarande. Vi har vissa intressen vars prioriteringar varierar. Till exempel frågan om högskolebibliotekens e-bokhyllor berör i praktiken endast författare och översättare av faktaalitteratur. Den otillräckliga ersättningen för ljudböcker berör i sin tur främst författare och översättare av skönlitteratur.

Men det finns också gemensamma frågor. Den viktigaste av dem är Sanastos kärnuppgift – utlåningsersättning. Anslaget för utlåningsersättning höjdes senast 2016. På tio år har levnadskostnaderna stigit med en femtedel. Anslaget har varit föremål för vissa enstaka förhöjningar till exempel i form av julklappspengar, men det är dags att höja potten för gott. De allmänna bibliotekens utlåningsvolymerna har fortsatt att öka på sistone.

Bra så. Utan läsare finns det inget behov av författare och översättare. Därför är det viktigt för oss alla att även värna om läskunnigheten.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A
00130 Helsinki

+358 (0)9 5629 3300

info@sanasto.fi

sanasto.fi

 [sanasto](https://www.facebook.com/sanasto)

 [@sanasto](https://www.instagram.com/sanasto)